

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. primum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

IN TIT. III. DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

S U M M A R I A.

1. Desponsationis verbo venit interdum matrimonium.
2. Clandestinum matrimonium quotuplex.
3. Clandestinatorum matrimoniorum incommoda.

Hic Titulus usu frequentissimus est: nam agit de matrimonio clam contracto, quid in eo juris sit, atque idcirco diligenti explicatione opus habet. † Itaque desponsationis verbum hic proprio matrimonio sumitur, sicut passim apud SS. Canones, *can. Coniuge, can. Qui desponsatam xxvi. q. 2, c. Tuas 26. sup. De sponsalib. c. 2, & c. 4, inf. De sponsa duor.* quamvis proprie loquendo desponsationis verbo tantummodò veniant sponsalia, quæ appellamus de futuro, subaudi matrimonio contrahendo, *l. Qui pupillam 7 in pr. D. Ad L. tul. de adul. & l. 4, D. De sponsalib.*

2. Tribus verò modis clandestina desponsatio sive matrimonium dicitur, ex Glossæ sententia in *c. fin. in V. clandestina h. tit.* Uno, si nullis testibus præsentibus matrimonium contractum sit, *c. 2, h. t.* Altero, si non adhibitis solemnitatibus, quæ recensentur in *can. Aliter xxx. qu. 5.* Tertio, si non præmissis denuntiationibus in Ecclesia, quæ vulgò banna vocantur, ut in *c. Cum in tua 6, inf. Qui matrim. accusare poss. c. fin. h. t.* Et quidem primus modus præcipue ad hunc titulum pertinet; secundus non item: si enim aliter legitime constet de matrimonio contracto, quam per illas solemnitates, nihilominus matrimonium recipitur ab

Ecclesia, *d. can. Aliter in fine, & can. Nofratos ead. qu. 5.* Tertius verò modus eatenus pertinet, ut, si parentes ignorantes in gradu prohibito contraxerint, denuntiationibus non præmissis, liberi ex eodem matrimonio nati proflus illegitimi sint, *d. c. fin. ubi de hoc latius.*

Priusquam verò textum nostrum ingrediamur, sciendum est, matrimonia clandestina, id est, absque testibus contracta, vera quidem esse matrimonia, *c. 1, & 2, hoc tit. nostro,* (adhibita tamen moderatione Concilii Trid. de qua paulò post) sed Ecclesiam semper iusto odio ea persecutam esse, propter magna incommoda, quæ inde provenire solent, *can. Nullus, can. Nullum sine dote xxx. q. 1, d. c. fin. h. t. & Concil. Trid. Sess. 4, c. 1 de reformat. matrim.* Nam hinc continuæ rixæ & contentiones inter clam contrahentes, dum fortè alter contrahentium penitentia ductus negat à se contractum esse matrimonium, alter verò affirmat, sed id probare non potest: nam huic iure obicitur hæc juris sententia: Jus tibi non deficit, sed probatio, *ex l. Duo sunt Titii 30, D. De istam. sui. ex can. fin. xxxii. qu. 5.* Unde etiam accidit, ut si alter vel uterque matrimonium cum alio, vivente adhuc priorè, contrahat, in perpetuo adulterio cum posteriore necesse est vivat. Cum enim matrimonium, licet clandestinum, sit verum matrimonium, propter consensus, qui sufficit in matrimonio contrahendo, *c. Cum locum 14, sup. De sponsalib.* apertè sequitur, cum posteriore minime coexistere matrimonium, sicut fufius dicam *ad c. 2, inf. eod.*

In Cap. primum.

S U M M A R I A.

1. Clandestinam desponsationem negantium probatio cur viro incumbat
2. Negantis factum probatio nulla est.

Verba textus hæc sunt: *Si quis clam desponsaverit aliquam, & mulier vel vir negat huiusmodi desponsationem, viro incumbit probatio.* Mirum certè videtur, cur viro incumbat probandi onus, ubi matrimonium à se contractum negat, † cum per rerum naturam factum negantis

probatio nulla sit, per text. in *l. Actor 23, C. De probat. & can. fin. vi. quæst. 5.* Sed is probare tenetur, qui asserit, non qui negat, *l. 2, D. De probat.* Ut autem hunc scopulum effugiant, sunt qui putant, hæc duo verba, *vel vir,* è textu nostro expungenda esse. Quæ interpretatione admitta, nulla erit difficultas cap. nostri, ut scilicet viro asserenti contra mulierem negantem probatio incumbat matrimonii.

Verùm Glossa, Panormit. Butrius, alique Interpretes hanc expunctionem non agnoscunt, sed integram retinent lectionem nostram, in dissol-

vendo

vendo verò hoc nodo variè occupantur. Sed verior eorum sententia est, qui existimant, quòd de probatione viri hic dicitur, idem tacite repetitum cenferi in muliere; ut hic sensus sit: Si mulier negat desponsationem, vir è contrà asserat, quòd tunc viro incumbat probatio: si vir neget, & mulier è diverso affirmet, quòd hoc casu mulieri probatio incumbat. Et sic facilè hic textus con-

ciliatur cum iuribus suprà allegatis. Atque hæc interpretationem communiter à Dd. recepram esse testantur Panorm. & Præpositus hîc. Addit tamen Panorm. quòd licet ea aliquatenus impropria videatur, tamen ut vitetur absurditas & minus violetur communis juris regulæ, id eò rectè ad hanc interpretationem decurri, argumento cap. Cum dilectus sup. De consus.

In Cap. Quod nobis 2.

SUMMARI A.

1. Ecclesia nominem constringit stare matrimonio à se clandestinè contracto.
2. Ecclesia non iudicat de occultis.
3. Clam contrahens & postea palam, cogendus ad observationem posterioris matrimonii.

Sententia hujus Cap. hæc est, quòd nemo constringatur ab Ecclesia stare matrimonio clam à se contracto. Si tamen contrahentes illud publicè voluerint, recipit illud Ecclesia, tamquam publicè contractum: nisi justum impedimentum obsistat, puta consanguinitatis, affinitatis, vel simile.

2 Prioris membri hæc ratio est, quòd Ecclesia, id est, Ecclesiasticus iudex non iudicat de occultis, c. unico sup. *Ut Ecclesiastica benef. sine diminut. confer. & can. Erubescant* 32, *distinct.* Imò magis clam contrahentes, si cohabitaverint, separandi sunt ab Ecclesia; eò quod Canones præsumant nullum inter eos contractum esse matrimonium, quod facti est, sed adulterium, contubernium, stuprum, vel fornicationem, *per text. in can. Alter* 3 xxx. q. 5, † *Ut hinc rectè sequatur, eos, qui prius matrimonium clam contraxerunt, & postea cum alio aliave matrimonio palam sive publicè, cogendos esse non ad prioris matrimonii, sed ad posterioris observationem: non quòd per posterius matrimonium sublatum sit prius, sed quòd de priore matrimonio legitimè fides fieri non possit Ecclesiæ, propter defectum probationis: posterius verò matrimonium legitimè probatione nitatur. Atque idcirco de qua re cognoscit iudex, de eà quoque pronuntiat, l. De quare 74, D. De iudiciis.*

Sed obiicies, cum posterius matrimonium reuera nullum sit, propter prius matrimonium, *s. penult. sup. De sponsal.* quâ ratione Ecclesia potest

testi approbare matrimonium posterius? anne Ecclesia ad peccandum quemquam cogit, vel invitât? Minimè. Imò perpetua Canonum sententia est, potius debere nos omnia mala perpeti, quam ut peccato assentiamur, *can. 3, xxxi. qu. 5, can. Lotharius xxxi. qu. 2, & cap. Sacris sup. De iis qua vi metusvè causa, cum nullum malum peccato gravius sit, vel ipso teste Aristotele, Ethicor. lib. 3, c. 1.*

Sed responderetur, id necessariò fieri ab Ecclesia, id est, Ecclesiastico iudice. Etenim iudex de qua re cognovit, de eadem pronuntiare cogitur, ut jam dictum est: quæ tamen pronuntiatio iudicis non eam vim habet, ut quis contra conscientiam teneatur ei parere, sed tantum, ne aliter pronuntians iudex videatur officio suo defuisse. Quo fit, ut, etsi iudex per censuram excommunicationis velit contrahentem adstringere ad observationem posterioris matrimonii, non id eò tamen ille contra conscientiam suam teneatur parere iudici, sed humiliter sustinebit excommunicationem, *per text. in c. Inquisitioni 44, inf. De sent. excomm.* Neque enim qui in foro exteriori excommunicatus est, eò ipso statim cenferi debet excommunicatus in interiore foro, id est, coram Deo, si aliàs iusta causa eum excuset; sicut eleganter docet D. Hieronymus: Si quis, inquit, non rectè iudicio eorum, qui præsumunt Ecclesiæ, depellatur & foras mittatur, si ipse non ante exiit, hoc est, si non ita egit, ut mereretur exire, nihil læditur in eo, quòd non rectè iudicio ab hominibus videtur expulsus. Et ita fit, ut interdum ille, qui foras mittitur, intus sit, & ille foris, qui intus retineri videtur. *text. est in can. Si quis non rectè xxiv. quasi. 3, facit text. in can. Quid obest 40, c. Si quis cum seq. xi. q. 3, Quod latius examinat Did. Covarr. in c. Alma mater p. 1, §. 7, num. 5, De sentent. excom. lib. 6, ubi & eleganter docet, excommunicatum injustè, id est, per errorem (ut & hoc nostro casu) non privari communibus & generalibus*